

TOMA CARAGIU, MIHAI PĂLĂDESCU și VIRGIL OGĂȘANU repetan REVIZORUL – 1972

Constantin PARASCHIVESCU

Fantasticul REVIZORULUI

La „dosarul spectacolelor interzise“ deschis de Ileana Popovici cu *Revizorul* de Gogol în nr. 1/1990 al revistei „Teatrul azi“, adăugăm o prețioasă filă: un interviu uitat cu Lucian Pintilie, realizat de Liliana Moldovan la TVR înainte de premieră, în septembrie 1972. Ilustrat cu câteva imagini în care apar actorii costumați, în planuri de ansamblu și individuale. În planurile de ansamblu e o permanentă mișcare, un du-te vino în cerc, în planurile individuale îi distingem pe Mihai Pălădescu, Paul Sava, Mircea Diaconu potrivitându-i lui *Hlestakov* (Virgil Ogășanu) un ditamai joben pe cap.

Ce spune Lucian Pintilie în cele opt minute ale interviului despre viziunea sa? Că un spectacol exprimă *șocul unei lecturi* și în cazul *Revizorului* mai multe elemente l-au făcut să-l treacă în categoria fantasticului, spre deosebire de tradiția care-l situa în cadrul literaturii directe, comune, de analiză socială. Aici analiza răului este hiperbolizată, concentrată amețitor, ca într-un malaxor care îl duce la o candoare paroxistică și o explozie apocaliptică de vid absolut. Fermentul acestui dans amețitor este *Hlestakov*, amestecul de concret și simbolic. Publicul trebuie să se distreze de această imagine caricaturizată a răului, dar să simtă în același timp un fior tragic. Fantasticul, hiperbolizat aici prin expresia sublimată a răului, prindea contur încă din ferocitatea patimilor din *D-ale carnavalului*, cu șapte ani în urmă, ca să nu mai vorbim de cea a vidului interior din *Proștii sub clar de lună*, de mai înainte, interzis la rândul lui. Și își găsea o expresie supremă de tragic grotesc, care-ți îngheța răsul în suflet, peste câțiva ani, într-un formidabil spectacol, realizat la o televiziune din Iugoslavia, după nuvela lui Cehov *Salonul nr. 6*, din păcate necunoscut la noi. Ca și *Revizorul*, oprit după trei reprezentații, cunoscut doar de vreo câteva sute de inspirați spectatori. La premiera piesei din prima jumătate a secolului trecut, autoritățile țariste au reacționat vehement, propunând chiar deportarea lui Gogol în Siberia. Ce a determinat reacția vehementă a autorităților comuniste la premiera de la Teatrul Bulandra, după mai bine de un secol? Ca și cea de la Moscova, tot atunci? Iritarea produsă de denunțarea sistemului corupt de guvernământ. Acolo s-a simțit vizat Brejnev, aici Ceaușescu. Dar mai ales cei din anturajul lor, care vânau privilegiile.

Observ că prezentarea unor capodopere satirice în termenii unui realism simplu, direct, cu preponderență socială, nu produce întotdeauna efecte virulente. În 1953, *Revizorul* lui Sică Alexandrescu n-a supărat pe nimeni. Ca și *Scrisoarea pierdută* a lui din 1948, sau a lui Liviu Ciulei din 1979. Dar hiperbolizarea parțială a lui Alexandru Tocilescu din 1998 a aceleiași piese a iritat unele elite, și nu numai, iar *Revizorul* lui Pintilie a încrâncenat atunci dregătorii prin esența caricaturală a fantasticului cu care a îndrăznit să rupă o tradiție. La 30 de ani, în 2002, l-ar relua?